

EUROPESE COMMISSIE

Brussel, 23 april 2014
sj.a(2014)1324723
*Documenten betreffende een
gerechtelijke procedure*

AAN DE PRESIDENT EN DE RECHTERS VAN HET HOF VAN JUSTITIE

SCHRIFTELIJKE OPMERKINGEN

ingediend overeenkomstig artikel 23, tweede alinea van het Protocol betreffende het Statuut van het Hof van Justitie van de Europese Unie,

door de **Europese Commissie**,

vertegenwoordigd door Julie Samnadda en Folkert Wilman, beide lid van haar juridische dienst, als gemachtigden, domicilie gekozen hebbende bij Merete Clausen, eveneens lid van haar juridische dienst, Bâtiment BECH, L-2721 Luxembourg, en ermee instemmende dat de betekening van alle processtukken via e-Curia geschiedt,

in zaak C-30/14

Ryanair Limited tegen PR Aviation B.V.

betreffende een bij arrest van 17 januari 2014 van de Hoge Raad der Nederlanden, Nederland, gedaan verzoek om een prejudiciële beslissing krachtens artikel 267 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie in het voor deze rechterlijke instantie aanhangige geding,

inzake de uitleg van Richtlijn 96/9/EG van het Europees Parlement en de Raad van 11 maart 1996 betreffende de rechtsbescherming van databanken (Pb L 77, 11.3.1996, blz. 20) en met name de artikelen 6, lid 1, 8 en 15 daarvan.

INHOUDSOPGAVE

1.	INLEIDING	3
2.	RECHTSKADER	3
3.	HOOFDGEDING EN PREJUDICIËLE VRAGEN	7
3.1.	Feiten en procesverloop	7
3.2.	Overwegingen verwijzende rechter	8
3.3.	Prejudiciële vraag.....	9
4.	BEANTWOORDING PREJUDICIËLE VRAGEN	9
4.1.	Opmerkingen vooraf.....	10
4.2.	Beantwoording.....	11
5.	CONCLUSIE	15

1. INLEIDING

1. Bij arrest van 17 januari 2014 (hierna: 'verwijzingsarrest') heeft de Hoge Raad der Nederlanden, Nederland, (hierna: 'verwijzende rechter') Uw Hof een prejudiciële vraag voorgelegd. Deze vraag heeft betrekking op de uitleg van Richtlijn 96/9/EG van het Europees Parlement en de Raad van 11 maart 1996 betreffende de rechtsbescherming van databanken¹ (hierna: 'Databankenrichtlijn') en met name de artikelen 6, lid 1, 8 en 15 daarvan.
2. In het hoofdgeding ligt in essentie de vraag voor of, in een situatie waar een databank geen bescherming geniet op basis van het auteursrecht en het *sui generis* recht waarin de Databankenrichtlijn voorziet, deze richtlijn toch in de weg kan staan aan het stellen door de maker van contractuele beperkingen ten aanzien van het gebruik dat derden van de desbetreffende databank maken.
3. Na een overzicht van het toepasselijke rechtskader, het hoofdgeding en de prejudiciële vraag, zet de Commissie in het onderstaande uiteen hoe deze vraag naar haar mening dient te worden beantwoord.

2. RECHTSKADER

4. De relevante bepalingen van de Databankenrichtlijn luiden als volgt.

"HOOFDSTUK I

TOEPASSINGSGEBIED

Artikel 1

Toepassingsgebied

- 1. Deze richtlijn betreft de rechtsbescherming van databanken in ongeacht welke vorm.*
- 2. In deze richtlijn wordt verstaan onder "databank": een verzameling van werken, gegevens of andere zelfstandige elementen, systematisch of methodisch geordend, en afzonderlijk met elektronische middelen of anderszins toegankelijk.*

¹ Pb L 77, 11.3.1996, blz. 20.

[...]

HOOFDSTUK II

AUTEURSRECHT

Artikel 3

Voorwerp van bescherming

1. Volgens deze richtlijn worden databanken die door de keuze of de rangschikking van de stof een eigen intellectuele schepping van de maker vormen, als zodanig door het auteursrecht beschermd. Er worden geen andere criteria toegepast om te bepalen of ze voor die bescherming in aanmerking komen.

2. De auteursrechtelijke bescherming van databanken in deze richtlijn betreft niet de inhoud van die databanken en laat de bestaande rechten op die inhoud onverlet.

[...]

Artikel 5

Handelingen waarvoor toestemming nodig is

De maker van een databank heeft, met betrekking tot de voor auteursrechtelijke bescherming in aanmerking komende uitdrukingsvorm van de databank, het exclusieve recht te verrichten of toe te staan:

a) de permanente of tijdelijke reproductie, geheel of gedeeltelijk, met ieder middel en in iedere vorm;

b) de vertaling, bewerking, schikking en iedere andere verandering;

c) iedere vorm van openbare verspreiding van de databank of van kopieën daarvan. De eerste verkoop in de Gemeenschap van een kopie van de databank door de rechthebbende of met diens toestemming leidt tot uitputting van het recht om controle uit te oefenen op de doorverkoop van die kopie in de Gemeenschap;

d) elke mededeling, voorstelling of demonstratie voor het publiek;

e) elke reproductie, verspreiding, mededeling, voorstelling of demonstratie voor het publiek, van de resultaten van de onder b) vermelde handelingen.

Artikel 6

Uitzonderingen op de handelingen waarvoor toestemming nodig is

1. De rechtmatige gebruiker van een databank of kopieën daarvan kan zonder toestemming van de maker van de databank alle in artikel 5 bedoelde handelingen verrichten die noodzakelijk zijn om toegang te krijgen tot en normaal gebruik te maken van de inhoud van de databank. Voor zover de rechtmatige gebruiker toestemming heeft om slechts een deel van de databank te gebruiken, geldt dit lid slechts voor dat deel.

2. In de volgende gevallen kunnen de Lid-Staten de in artikel 5 bedoelde rechten beperken:

[...]

3. In overeenstemming met de bepalingen van de Berner Conventie voor de bescherming van werken van letterkunde en kunst mag dit artikel niet zodanig uitgelegd worden dat de toepassing ervan ongerechtvaardigd nadeel voor de rechtmatige belangen van de rechthebbende oplevert of het normale gebruik van de databank schaadt.

HOOFDSTUK III

RECHT SUI GENERIS

Artikel 7

Voorwerp van de bescherming

1. De Lid-Staten voorzien in een recht voor de fabrikant van een databank, waarvan de verkrijging, de controle of de presentatie van de inhoud in kwalitatief of kwantitatief opzicht getuigt van een substantiële investering, om de opvraging en/of het hergebruik van het geheel of een in kwalitatief of kwantitatief opzicht substantieel deel van die inhoud te verbieden.

[...]

3. Het in lid 1 bedoelde recht kan overgedragen, afgestaan of contractueel in licentie gegeven worden.

4. Het in lid 1 bedoelde recht geldt ongeacht de mogelijkheid dat die databank door het auteursrecht dan wel door andere rechten beschermd wordt. Het geldt bovendien ongeacht de mogelijkheid dat de inhoud van die databank door het auteursrecht dan wel door andere rechten beschermd wordt. De bescherming van databanken door het in lid 1 bedoelde recht laat de bestaande rechten op de inhoud ervan onverlet.

5. Het herhaald en systematisch opvragen en/of hergebruiken van niet-substantiële delen van de inhoud van de databank, in strijd met een normale exploitatie van die databank of waardoor ongerechtvaardigde schade wordt toegebracht aan de rechtmatige belangen van de fabrikant van de databank, zijn niet toegestaan.

Artikel 8

Rechten en verplichtingen van de rechtmatige gebruiker

1. De fabrikant van een databank die op enigerlei wijze aan het publiek ter beschikking is gesteld, mag de rechtmatige gebruiker van die databank niet verhinderen in kwalitatief of kwantitatief opzicht niet-substantiële delen van de inhoud ervan voor welk doel dan ook op te vragen en/of te hergebruiken. Voor zover de rechtmatige gebruiker toestemming heeft om slechts een deel van de databank op te vragen en/of te hergebruiken, geldt dit lid slechts voor dat deel.

2. De rechtmatige gebruiker van een databank die op enigerlei wijze aan het publiek ter beschikking is gesteld, mag geen handelingen verrichten die in strijd zijn met een normale exploitatie van die databank of waardoor ongerechtvaardigde schade wordt toegebracht aan de rechtmatige belangen van de fabrikant van de databank.

3. De rechtmatige gebruiker van een databank die op enigerlei wijze aan het publiek ter beschikking is gesteld, mag de houder van een auteursrecht of een naburig recht op in die databank vervatte werken of prestaties geen nadeel berokkenen.

[...]

HOOFDSTUK IV

GEMEENSCHAPPELIJKE BEPALINGEN

[...]

Artikel 13

Handhaving van andere wettelijke bepalingen

De bepalingen van deze richtlijn doen geen afbreuk aan de wettelijke bepalingen betreffende met name het auteursrecht, naburige rechten of andere rechten of verplichtingen ten aanzien van in een databank opgenomen gegevens, werken of andere elementen, octrooien, merken, tekeningen en modellen, de bescherming van nationaal erfgoed, het kartelrecht en het recht inzake ongeoorloofde mededinging, het zakengeheim, de veiligheid, de vertrouwelijkheid, de bescherming van persoonsgegevens en van de persoonlijke levenssfeer, de toegang tot publieke documenten en het overeenkomstenrecht.

[...]

Artikel 15

Dwingend karakter van sommige bepalingen

Elk met artikel 6, lid 1, en artikel 8 strijdig contractueel beding is nietig."

3. HOOFDGEDING EN PREJUDICIËLE VRAGEN

3.1. Feiten en procesverloop

5. PR Aviation B.V. (hierna: 'PR Aviation') exploiteert een website waarop consumenten vluchtgegevens van luchtvaartmaatschappijen kunnen doorzoeken, prijzen kunnen vergelijken en – tegen betaling van een provisie – vluchten kunnen boeken.
6. Voor het verkrijgen van de benodigde gegevens maakt PR Aviation onder meer gebruik van de gegevensverzameling van Ryanair Limited (hierna: 'Ryanair') die toegankelijk is via de website van Ryanair. Aan het gebruik van deze gegevensverzameling heeft Ryanair het vereiste verbonden dat de gebruiker instemt met de algemene voorwaarden.

7. In deze algemene voorwaarden is in essentie opgenomen dat de betreffende gegevensverzameling alleen kan worden gebruikt voor niet-commerciële doeleinden. 'Screen scraping', d.w.z. het gebruik van geautomatiseerde systemen om gegevens aan de website van Ryanair te onttrekken voor commerciële doeleinden, is met name verboden, behoudens wanneer hiervoor met Ryanair een licentieovereenkomst is gesloten.
8. Volgens Ryanair maakt PR Aviation inbreuk op de rechten van Ryanair die uit de genoemde gegevensverzameling voortvloeien. Ryanair beroept zich daarbij onder meer op de bescherming die de Databankenrichtlijn biedt. Tevens stelt Ryanair zich op het standpunt dat PR Aviation wanprestatie pleegt, aangezien laatstgenoemde in strijd handelt met de geldende algemene voorwaarden.
9. Derhalve heeft Ryanair in het hoofdgeding een gebod gevorderd voor PR Aviation zich te onthouden van iedere verdere inbreuk op haar rechten, alsmede betaling van een schadevergoeding.
10. Nadat de rechtbank te Utrecht in eerste aanleg deze vordering had toegewezen, is dit vonnis in hoger beroep vernietigd door het Gerechtshof te Amsterdam. Het Gerechtshof heeft alle vorderingen van Ryanair afgewezen.
11. Vervolgens heeft Ryanair beroep in cassatie ingesteld bij de verwijzende rechter.

3.2. Overwegingen verwijzende rechter

12. In de procedure bij de verwijzende rechter wordt er vanuit gegaan dat de betreffende gegevensverzameling van Ryanair noch in aanmerking komt voor de auteursrechtelijke bescherming bedoeld in hoofdstuk II van de Databankenrichtlijn, noch voor de bescherming op basis van het *sui generis* recht bedoeld in hoofdstuk III van deze richtlijn.
13. Voorts neemt de verwijzende rechter aan dat PR Aviation de bovengenoemde algemene voorwaarden van Ryanair heeft aanvaard en dat het betreffende gebruik van de gegevensverzameling door PR Aviation strijdig is met hetgeen op basis van deze voorwaarden is toegestaan.

14. Daarmee is de kernvraag in het hoofdgeding of de Databankrichtlijn eraan in de weg staat dat Ryanair zich beroept op de contractuele bescherming die voortvloeit uit de toepasselijkheid van deze algemene voorwaarden.
15. Volgens de verwijzende rechter is het denkbaar dat, ook al gaat het hier dus niet om een databank die wordt beschermd onder de hoofdstukken II en III van de Databankrichtlijn, sommige bepalingen van deze richtlijn toch in de weg staan aan het verbieden van het gebruik door PR Aviation van de gegevensverzameling van Ryanair op basis van deze algemene voorwaarden.
16. In dit kader wijst de verwijzende rechter met name op drie argumenten, te weten de algemene bewoordingen van artikel 8 Databankenrichtlijn, het gewicht dat in de artikelen 6 en 15 van deze richtlijn wordt toegekend aan de belangen van de rechtmatige gebruikers en de doelstelling van deze richtlijn.

3.3. Prejudiciële vraag

17. Tegen deze achtergrond heeft de verwijzende rechter de volgende prejudiciële vraag gesteld:

"Strekt de werking van de [Databankenrichtlijn] zich mede uit tot online databanken die niet, op de voet van hoofdstuk II van de Richtlijn, worden beschermd door het auteursrecht en ook niet, op de voet van hoofdstuk III, door een recht sui generis, en wel in die zin dat ook in zoverre de vrijheid om gebruik te maken van dergelijke databanken met (al dan niet overeenkomstige) toepassing van art. 6 lid 1 en 8 in verbinding met art. 15 [Databankenrichtlijn], niet contractueel mag worden beperkt?"

4. BEANTWOORDING PREJUDICIËLE VRAGEN

18. In deze prejudiciële procedure ligt in de kern vraag voor of de Databankenrichtlijn aldus dient te worden uitgelegd, dat, in een situatie waar een databank niet in aanmerking komt voor bescherming op basis van het auteursrecht en het *sui generis* recht bedoeld in de hoofdstukken II respectievelijk III van deze richtlijn, deze richtlijn toch in de weg kan staan aan

het stellen door de maker² van contractuele beperkingen ten aanzien van het gebruik dat derden van de desbetreffende databank kunnen maken.

19. Volgens de Commissie moet deze vraag, zoals hierboven geherformuleerd, ontkennend worden beantwoord. Na twee opmerkingen vooraf, wordt hieronder uiteen gezet waar de Commissie dit standpunt op baseert.

4.1. Opmerkingen vooraf

20. Uit artikel 1, leden 1 en 2 Databankenrichtlijn volgt dat deze richtlijn uitsluitend van toepassing is op een 'databank', ongeacht in welke vorm, in de zin van deze richtlijn, d.w.z. "*een verzameling van werken, gegevens of andere zelfstandige elementen, systematisch of methodisch geordend, en afzonderlijk met elektronische middelen of anderszins toegankelijk*".
21. In een geval als het onderhavige dient naar de mening van de Commissie aldus allereerst de vraag te worden gesteld en beantwoord of de betrokken gegevensverzameling voldoet aan de vereisten die voortvloeien uit deze definitie van het begrip 'databank'. Dit volgt ook uit de relevante rechtspraak van Uw Hof, onder meer de zaak *Football Dataco*³.
22. Het staat primair aan de nationale rechter om na te gaan of de gegevensverzameling die aan de orde is in het hoofdgeding voldoet aan deze vereisten. Dit blijkt niet duidelijk uit het verwijzingsarrest. Wordt niet aan deze vereisten voldaan, dan kan de richtlijn in het geheel geen toepassing vinden.
23. In navolging van wat de verwijzende rechter lijkt te veronderstellen, gaat de Commissie er in het navolgende evenwel vanuit dat de betreffende gegevensverzameling een databank is in de zin van de Databankenrichtlijn.

² De Commissie gebruikt in deze schriftelijke opmerkingen korthedshalve het woord 'maker' van een databank in algemene zin, d.w.z. zonder hiermee de toepasselijkheid van een van de in de Databankenrichtlijn vastgelegd rechten te impliceren. Opgemerkt zij dat in de Nederlandse taalversie van deze richtlijn het woord 'maker' wordt gebruikt in relatie tot het auteursrecht bedoeld in hoofdstuk II, terwijl het woord 'fabrikant' wordt gebruikt in relatie tot het *sui generis* recht bedoeld in hoofdstuk III daarvan. In bv. de Franse en de Engelse taalversies van de richtlijn wordt gesproken van 'auteur' respectievelijk 'author' (hoofdstuk II) en 'fabricant' respectievelijk 'maker' (hoofdstuk III).

³ HvJ 1 maart 2012, zaak C-604/10, *Football Dataco*, nog niet gepubliceerd, punt 26.

24. Voorts gaat de Commissie, eveneens in navolging van de verwijzende rechter, er vanuit dat het hier gaat om een databank die niet kwalificeert voor de bescherming bedoeld in de hoofdstukken II en III van de Databankenrichtlijn. Wat dit betreft merkt de Commissie niettemin op dat de 'screen scraping' die ingevolge de algemene voorwaarden van Ryanair in beginsel is verboden en die – mogelijk – aan de orde is in het hoofdgeding, overeenkomsten lijkt te vertonen met de activiteit die het voorwerp vormde van de zaak *Innoweb* en die in die zaak werd beoordeeld onder hoofdstuk III van de richtlijn⁴.

4.2. Beantwoording

25. Op de eerste plaats moet worden geconstateerd dat de richtlijn in elk geval niet een *uitdrukkelijke* bepaling bevat die, in een geval zoals aan de orde in het hoofdgeding, waarbij de maker van de databank in de zin van de richtlijn zich niet kan beroepen op bescherming op grond van het auteursrecht bedoeld in hoofdstuk II en het *sui generis* recht bedoeld in hoofdstuk III daarvan, in de weg staat aan een geslaagd beroep van deze maker op de contractuele beperkingen die deze partij heeft verbonden aan het gebruik van de betrokken databank.
26. De verwijzende rechter verwijst in dit verband op de artikelen 6, 8 en 15 Databankenrichtlijn. In de optiek van de Commissie volgt echter uit geen van deze artikelen dat een dergelijk beroep noodzakelijkerwijs moet worden beschouwd als onverenigbaar met de richtlijn.
27. De artikelen 6 en 8 maken immers deel uit van de hoofdstukken II respectievelijk III van de richtlijn, die hier niet van toepassing worden geacht. Deze twee artikelen kunnen, gelet op hun inhoud en strekking, volgens de Commissie ook niet los worden gezien van de daaraan voorafgaande bepalingen waarop zij betrekking hebben, d.w.z. de artikelen 5 respectievelijk 7 van de richtlijn en de twee voornoemde zelfstandige rechten waarin de richtlijn voorziet, te weten het auteursrecht respectievelijk het *sui generis* recht⁵. In beide gevallen gaat het in wezen immers om beperkingen op deze twee rechten.

⁴ HvJ 19 december 2013, zaak C-202/12, *Innoweb*, nog niet gepubliceerd. Zie met name punten 39-54.

⁵ Vgl. HvJ 1 maart 2012, zaak C-604/10, *Football Dataco*, nog niet gepubliceerd, punten 27-28.

28. Artikel 15 Databankenrichtlijn ten aanzien van het dwingende karakter van sommige bepalingen van de richtlijn is weliswaar gesitueerd in hoofdstuk IV, maar in dit artikel wordt uitdrukkelijk en uitsluitend verwezen naar de artikelen 6, lid 1 en 8 van de richtlijn. Ook artikel 15 kan dus niet los worden gezien van de bepalingen uit de hoofdstukken II en III van deze richtlijn.
29. Sterker, een uitleg *a contrario* van artikel 15 impliceert dat in andere gevallen dan die welke hierin worden bedoeld, de richtlijn de betrokken partijen in beginsel wèl de vrijheid laat om afwijkende bepalingen overeen te komen.
30. Aldus volgt in de optiek van de Commissie niet alleen uit de bewoordingen, maar ook uit de *context* en de *structuur* van de Databankenrichtlijn dat de hier bedoelde contractuele beperkingen, in een situatie zoals thans aan de orde, niet noodzakelijkerwijs onverenigbaar zijn met deze richtlijn.
31. Ten aanzien van deze structuur meer in het algemeen, moet daarbij worden opgemerkt dat de richtlijn bestaat uit vier hoofdstukken. Alleen de hoofdstukken II en III daarvan bevatten echter inhoudelijke bepalingen ten aanzien van de rechtsbescherming die de richtlijn biedt aan databanken in de vorm van de twee voornoemde rechten. Deze bepalingen vinden *in casu* als gezegd echter geen toepassing. Daarentegen bevat noch hoofdstuk I (toepassingsgebied), noch hoofdstuk IV (gemeenschappelijke bepalingen) bepalingen die zelfstandige betekenis hebben, los van de bepalingen van de hoofdstukken II en III.
32. Tevens kan in dit verband worden gewezen op de logica die ten grondslag ligt aan deze structuur. Zoals de verwijzende rechter op zichzelf terecht opmerkt, wordt met name in de artikelen 6, lid 1 en 8 (en impliciet en indirect ook in artikel 15) de nadruk gelegd op de belangen van de rechtmatige gebruikers. Daarbij dient echter niet uit het oog te worden verloren dat deze bepalingen, zoals hiervoor reeds opgemerkt, het auteursrecht respectievelijk het *sui generis* recht van de makers van databanken beperken. Zij zijn een onderdeel van de uitgebalanceerde regelingen die de richtlijn tot stand beoogt te brengen, waarbij recht wordt gedaan aan de belangen van de diverse betrokken partijen.
33. Anders dan de verwijzende rechter lijkt te suggereren, lenen deze artikelen zich er volgens de Commissie daarom niet voor om te worden toegepast in isolatie van de regelingen waar zij deel van uitmaken. Wanneer geen sprake is van

bescherming op basis van de twee voornoemde rechten, is er ook geen aanleiding voor de toepassing van deze beperkingen hierop. Anders gezegd, omdat de maker in een dergelijk geval niet bepaalde handelingen kan verbieden of daarvoor zijn toestemming kan verlenen, is er ook geen sprake van 'rechtmatige gebruikers' in de zin van de richtlijn⁶.

34. Voorts vindt de door de Commissie voorgestane uitleg steun in de (tweevoudige) *doelstelling* van de richtlijn. De richtlijn beoogt ervoor te zorgen dat databanken voldoende worden beschermd en dat de verschillen in rechtsbescherming die voortvloeien uit de niet-geharmoniseerde intellectuele eigendomsrechten op basis van de wetgeving van de lidstaten worden weggenomen, zulks tegen de achtergrond van het streven om investeringen in systemen voor de opslag en verwerking van gegevens te bevorderen en te beschermen en om de werking van de interne markt te verbeteren⁷.
35. Enerzijds lijkt een uitleg van de richtlijn waarbij makers van databanken niet contractueel het gebruik daarvan kunnen beperken op gespannen voet te staan met de bedoeling om databanken beter te beschermen. Daarmee zou deze bescherming immers juist worden verzwakt en zou het doen van de hier bedoelde investeringen worden ontmoedigd. Daarbij moet worden bedacht dat in het hier aan de orde zijnde geval de richtlijn zelf in wezen geen enkele bescherming biedt.
36. Anderzijds blijkt hieruit dat weliswaar is beoogd om bepaalde aspecten van de intellectuele eigendomswetgeving van de lidstaten te harmoniseren, maar dat, zoals wordt bevestigd in artikel 13 Databankenrichtlijn, hiermee echter in beginsel geen afbreuk wordt gedaan aan de wettelijke bepalingen van de lidstaten ten aanzien van het overeenkomstenrecht. Ook dit lijkt dus te pleiten tegen een uitleg van de richtlijn waarbij, in gevallen zoals aan de orde in het hoofdgeding, geen contractuele beperkingen zouden kunnen worden gesteld.
37. Tot slot wil de Commissie nog wijzen op twee aanvullende aandachtspunten.

⁶ Zie overweging 34 van de considerans van de Databankenrichtlijn.

⁷ Zie overwegingen 1 t/m 4, 9 t/m 12 en 48 van de considerans van de Databankenrichtlijn. Zie ook HvJ 1 maart 2012, zaak C-604/10, *Football Dataco*, nog niet gepubliceerd, punten 34 en 48.

38. Ten eerste, een ander antwoord dan dat welke de Commissie voorstaat, zou een aanmerkelijke inbreuk op de *contractsvrijheid* van de makers van databanken inhouden. De contractsvrijheid is een onderdeel van de in artikel 16 van het Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie (hierna: 'Handvest') vastgelegde vrijheid van ondernemerschap⁸.
39. Het is waar dat deze vrijheid geen absolute gelding heeft en dat de overheid hierin op verscheidene wijzen kan ingrijpen⁹. Maar dat doet niet af aan het feit dat volgens artikel 51, lid 1 Handvest elke beperking op de uitoefening van dit grondrecht onder meer bij wet moet worden gesteld, met inachtneming van het evenredigheidsbeginsel noodzakelijk moet zijn en daadwerkelijk moet beantwoorden aan een door de Unie erkende doelstelling van algemeen belang of aan de eisen van de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen¹⁰.
40. De Commissie betwijfelt of in dit geval aan deze vereisten is voldaan. Dat geldt vooral nu, zoals hiervoor opgemerkt, dienaangaande een uitdrukkelijke bepaling (en de daarmee samenhangende afweging ten aanzien van de noodzaak en evenredigheid daarvan) ontbreekt. De hier aan de orde zijnde situatie verschilt daarmee dus van de situatie waarop artikel 15 Databankenrichtlijn betrekking heeft, te weten de nietigheid van contractuele bedingen die strijdig zijn met twee uitdrukkelijk genoemde bepalingen van de richtlijn (nl. artikelen 6, lid 1 en 8).
41. Ten tweede, het door de Commissie voorgestelde antwoord op de thans voorliggende prejudiciële vraag laat uiteraard onverlet laat dat, (ook) in een geval zoals thans aan de orde, de eventuele contractuele beperkingen die een maker van een databank stelt aan het gebruik van die databank onderworpen kunnen zijn aan *andere rechtsregels*, zoals het mededingingsrecht¹¹.

⁸ Zie bv. HvJ 22 januari 2013, zaak C-283/11, *Sky Österreich*, nog niet gepubliceerd, punten 41-43.

⁹ Zie bv. HvJ 22 januari 2013, zaak C-283/11, *Sky Österreich*, nog niet gepubliceerd, punten 45-46.

¹⁰ Zie bv. HvJ 22 januari 2013, zaak C-283/11, *Sky Österreich*, nog niet gepubliceerd, punten 47-48.

¹¹ Vgl. HvJ 5 oktober 2008, zaak C-304/07, *Directmedia*, Jurispr. 2008 blz. I-7565, punten 55-56.

5. CONCLUSIE

42. In het licht van het vorenstaande, heeft de Commissie de eer Uw Hof voor te stellen als volgt op de voorliggende prejudiciële vragen te antwoorden:

Richtlijn 96/9/EG van het Europees Parlement en de Raad van 11 maart 1996 betreffende de rechtsbescherming van databanken moet aldus worden uitgelegd, dat deze, in een situatie zoals aan de orde in het hoofdgeding waarbij een databank in de zin van de richtlijn niet wordt beschermd op grond van het auteursrecht en *sui generis* recht dat in deze richtlijn is vastgelegd, niet in de weg staat aan het stellen door de maker van die databank van contractuele beperkingen ten aanzien van het gebruik dat derden daarvan maken.

Julie Samnadda

Folkert Wilman

Gemachtigden van de Commissie